

**KNNV (Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging) Vereniging
voor veldbiologie**
Afdeling Oost-Achterhoek
Opgericht 29 april 1918

Secretariaat:
Savornin Lohmanstraat 12
7103 GW Winterswijk
Tel. 06-20120995

Internet: oost-achterhoek.knnv.nl
E-mail: secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl
IBAN: NL84RABO012.14.65.241
BIC RABONL2U
www.facebook.com/knnvoostachterhoek
Twitter: @knnv_oa

Gagea 166

(OKTOBER, NOVEMBER, DECEMBER 2022, JANUARI 2023)

ERELID

Ed Grotenhuis

BESTUUR

Voorzitter

Ed Grotenhuis

De Eelinkes 28
E-mail: edgrotenhuis@planet.nl

7101 PX Winterswijk
Telefoon: 0543-520714

Secretaris

Henk Wiggers

De Savornin Lohmanstraat 12
E-mail: secretaris@oost-
achterhoek.knnv.nl

7103 GW Winterswijk
Telefoon: 06-20120995

Penningmeester, ledenadministrateur en webmaster

Ron Krabben

Kardinaal de Jongstraat 37
E-mail: penningmeester@oost-
achterhoek.knnv.nl

7131 XS Lichtenvoorde
Telefoon: 0544-372612

Natuurhistorisch secretaris

Thea Croese

Kamperweg 7
E-mail: thea.croese@kpnmail.nl

7137 PA Lievelede
Telefoon: 06-14063024

Algemeen bestuurslid

Casper van Dijk

Goossensweg 2
E-mail: caspervandijk71@gmail.com

7104 AX Meddo
Telefoon: 06-27276613

WERKGROEPEN

Coördinator Werkgroep Natuurbeheer

Hermien Toebes

Vardinkhof 14

E-mail: h.toebes@solcon.nl

7107 BG Winterswijk-Kotten

Telefoon: 0543-538256

Coördinator Werkgroep Mossen

Louis-Jan van den Berg

Van Basten Batenburgstraat 4

E-mail: ljvdberg@upcmail.nl

7131 CC Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372594

Mobiel: 06-11140923

Coördinator Paddenstoelenwerkgroep

Ed Grotenhuis

De Eelinkes 28

E-mail: edgrotenhuis@planet.nl

7101 PX Winterswijk

Telefoon: 0543-520714

Coördinator Insectenwerkgroep

Jan Stronks

Raetmansweg 16

E-mail: janstronx@gmail.com

7106 CD Winterswijk-Ratum

Telefoon: 0543-530483

Coördinator plantenwerkgroep

Louis-Jan van den Berg

Van Basten Batenburgstraat 4

E-mail: ljvdberg@upcmail.nl

7131 CC Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372594

Mobiel: 06-11140923

Inhoud

Voorwoord van de voorzitter	4
Geologie en Landschap in de Gemeente Winterswijk	5
Vlinders; Thema-avond IVN en KNNV afdelingen Oost-Achterhoek	7
Cursus wilde planten met succes afgerond!	9
Vlinderexcursie bij de Boldersbeek in Huppel	12
Excursie Plantenwerkgroep Aaltense Goor 3 juli 2022	15
KNNV mini paddenstoelencursus oktober 2022	18
Activiteitenprogramma KNNV voor oktober, november, december 2022 en januari 2023	19
Buitengebeuren KNNV, IVN e.a. in de Oost Achterhoek	26

Redactioneel

Gagea is een uitgave van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek en verschijnt vier maal per jaar. De doelstelling van het verenigingsblad is het informeren van de leden en donateurs in de breedste zin van het woord om de betrokkenheid te vergroten. De redactie behoudt zich het recht voor te lange stukken in te korten. Anoniem ingezonden stukken worden niet geplaatst.

Gagea 166 verschijnt ± 20 december. Inleveren copij Gagea 167: Vóór 1 december bij Ed Grotenhuis.

Opzeggingen lidmaatschap en donateurs

Schriftelijk bij de ledenadministratie van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek. Er geldt een opzegtermijn van twee maanden.

Om extra kosten te voorkomen, streven wij ernaar de contributies met behulp van een machtiging geautomatiseerd te laten betalen.

CONTRIBUTIE

	(per 01-01-2022)		
Leden	€ 31,00 per jaar	Huisgenootleden	€ 10,00 per jaar
Donateurs	€ 26,00 per jaar (minimum)	Jeugdleden	€ 15,00 per jaar

Beste natuurvrienden,

Net als vorig jaar een waarschuwing. Weliswaar gaat het gewone leven haast weer zijn gewone gang, toch blijft het met Corona oppassen geblazen. Vorig jaar leek het ook OK, maar kwam er in december toch weer een lockdown. Je weet nooit wat voor nieuwe varianten weer kunnen opduiken. Voorzichtigheid blijft dus geboden. Niet te dicht op elkaar staan om iets goed te kunnen zien, carpoolen nog voorlopig even niet. De thema avonden samen met het IVN kunnen gelukkig doorgaan, maar bij de determinatie avonden van de paddenstoelenwerkgroep wegens de beperkte plaats slechts maximaal 5 deelnemers.

Zoals elk jaar is er dit najaar de Rabo sponsoractie: Rabo Club Support. Ook dit jaar weer. Ik hoop dat onze leden/donateurs die lid zijn van de Rabo ons weer willen steunen. De opzet is in principe hetzelfde als vorig jaar. Ook dit jaar willen we weer een combinatie aangaan met Muziekvereniging Eendracht, Vereniging Het Museum en de Stichting Vrienden van de Jacobskerk. Het stemmen is iets veranderd. De Raboleden mogen nu drie stemmen uitbrengen en moeten daarvoor drie verenigingen uitkiezen. Natuurlijk als eerste een stem naar de eigen vereniging. Dan houd je er twee over voor de andere verenigingen. Zo kunnen wij van elkaars stemmen profiteren. Let op! U moet niet alleen een bankrekening bij de Rabo hebben, maar óók lid zijn. Dit kost niets, maar u moet, als u dit niet bent, wel even regelen. Maar dan kunt u dus stemmen. Van 5 tot 27 september kunnen de leden hun stem uitbrengen. De uitslag komt dan begin november. Ik hoop dat de Raboleden onder u aan ons willen denken.

Dit voorjaar is in april een bijzonder boek over de geologie van Winterswijk uitgekomen. Het boek heet Geologie en Landschap in de Gemeente Winterswijk. Verslag van 60 jaar geologisch veldonderzoek. Geschreven door Maarten van den Bosch. Verderop heb ik daarover een stukje geschreven.

De werkgroep Natuurbeheer en de paddenstoelenwerkgroep hebben komende tijd weer veel activiteiten. In de vorige Gagea heeft u het overzicht al kunnen vinden. De paddenstoelenwerkgroep organiseert dit jaar ook een mini-paddenstoelencursus voor beginners. De cursus begint met een avond in de Zonnebrinkkerk op woensdag 12 oktober. Zie verderop in deze Gagea. Ik hoop na deze droge zomer op veel regen in september, ook voor de vliegenzwam, want die is de paddenstoel van het jaar. Er is dit jaar een publieksinventarisatie; een samenwerking tussen de Nederlandse Mycologische Vereniging, KNNV Vereniging voor Veldbiologie, IVN Natuureducatie en Waarneming.nl. Leuk om mee te doen! U kunt al meteen in september beginnen. Kijk even op internet op de site van de KNNV, IVN of waarneming.nl. Foto's, datum, tijdstip, onder welke boom enz. Succes!

Good Goan! Ik hoop weer velen van u op onze activiteiten te mogen ontmoeten!
Namens het bestuur,

Ed Grotenhuis (voorzitter)

Geologie en Landschap in de Gemeente Winterswijk

Dit voorjaar is in april een bijzonder boek over de geologie van Winterswijk uitgekomen. Het boek heet Geologie en Landschap in de Gemeente Winterswijk. Verslag van 60 jaar geologisch veldonderzoek. Geschreven door Maarten van den Bosch. Hij heeft vanaf 1960 in zijn NJN-tijd onderzoek gedaan. De werkgroep Tertiaire en Kwartaire geologie ontstond. Door een dienstverband bij de Rijkswaterstaat-Deltadienst kreeg hij de mogelijkheid om zelf grondboringen te verrichten. Een goede leerschool waarbij de kwaliteit van de boringen sterk werd verbeterd. Een wetenschappelijke boring is nu eenmaal iets anders dan een gat in de grond maken.

Conservator Maarten van den Bosch van Nationaal Natuurhistorisch Museum pakt pen op

De Winterswijkse Puzzel: rubriek over geologie met oog voor de mens

Na 1969 kwam hij in dienst van het Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie en werd het veldonderzoek sterk uitgebreid, ook later nog toen het museum opging in het Nationaal Natuurhistorisch museum. Er werd zelfs in 1990 in Winterswijk aan de Laan van Hilbelink een dependance van het Nationaal Natuurhistorisch Museum opgericht waar Maarten ook ging wonen. Ik ben daar met klassen ook een aantal malen geweest en ook plaatsen bezocht waar geboord werd. Helaas sloeg later de verzelfstandigingswoede ook hier toe. In het biodiversiteitscentrum Naturalis in Leiden paste het onderzoek niet meer. Ook toen al kaalslag omdat de commercie steeds belangrijker werd. De werkruimte werd ook

wegbezuinigd. Uiteindelijk kwam hij in dienst van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Maarten kon daardoor in samenwerking met andere partijen (o.a. Elburg Grondboringen uit Veeningen (Dr.) verder gaan met zijn onderzoek. I.v.m. de financiën werden voor particuliere klanten grondboringen verricht die ook

gedetailleerd gedocumenteerd werden. Bij de Winterswijkse steengroeve kreeg hij op het fabrieksterrein een nieuwe werkruimte en werd met Alterra uit Wageningen in 2009 een nieuwe versie van de geologische kaart gemaakt.

60 jaar onderzoek is niet niks! Ik kan mij niet heugen dat één persoon zo'n enorme prestatie geleverd heeft. Ja toch; koningin Elisabeth van Engeland zat in juni maar liefst 70 jaar op de troon. Baas boven baas, maar je kunt met slechtere vergeleken worden. Het is nu tijd om de onderzoeksperiode samen te vatten, vooral dat wat betrekking heeft op het bijzondere landschap rond Winterswijk. Deze kennis werd a.h.w. als 'bijvangst' verkregen. De beschreven landschappen, de landschapsvormen, zijn geologisch bepaald en de waarde is ook zo beoordeeld. Maarten heeft daarbij in de loop der jaren een duidelijke visie opgebouwd.

I.v.m. een te opdringerige commerciële partij heeft Maarten het boek in eigen beheer uitgegeven. Maar u kunt het gewoon bij de boekhandel bestellen. Brave New Books, April 2022. Het ISBN-nummer is 9789-4644-89965. Het is een mooie en dikke paperback uitgave van 424 pagina's, 646 afbeeldingen (meest in kleur) met veel informatie, goed en duidelijk kaartmateriaal en tekeningen en mooie kleurenfoto's o.a. van Maartens vrouw. Hij is niet goedkoop; € 70,-, maar dan heb je ook wel wat! Ik vind dit boek echt een 'must' voor een ieder die geïnteresseerd is in het Winterswijkse landschap en de ondergrond daarvan.

Ed Grotenhuis

CopyService
winterswijk.nl

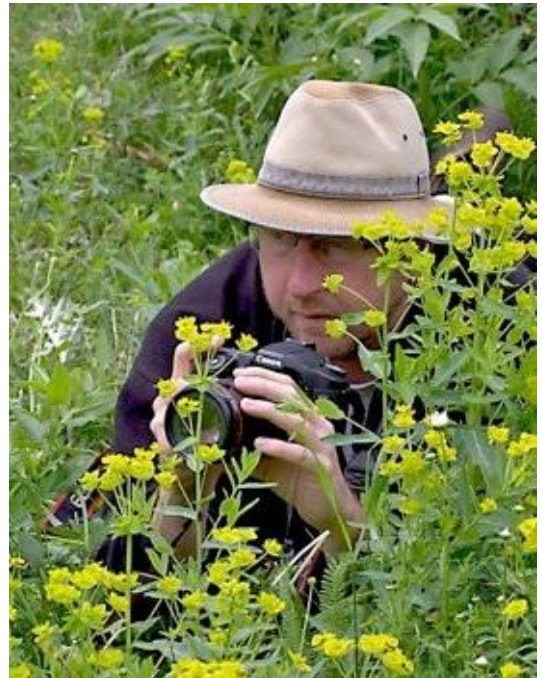
Weurden 54 - 7101 NL - Winterswijk
tel: 0543-533187 - info@copyservicewinterswijk.nl

- A4/A3 prints in kleur en zwart/wit
- (bouw)tekeningen in kleur en zwart/wit
- grootformaat posters/foto's in full colour
- grootformaat scannen
- briefpapier, visitekaartjes, enveloppen
- bedrukt textiel, bedrijfskleding

Vlinders; Thema-avond IVN en KNNV afdelingen Oost-Achterhoek

Spreker : Kars Veling
Datum : 8 juni 2022
Locatie : Zonnebrinkkerk te Winterswijk

Introductie

Nadat deze thema avond twee keer niet door heeft kunnen gaan i.v.m. corona is het vanavond dan eindelijk zover. Kars Veling, sinds jaar en dag werkzaam bij De Vlinderstichting, gaat ons vanavond meenemen in de wereld van de vlinders en de libellen. Hij is ecooloog en doet al meer dan 25 jaar onderzoek naar deze bijzondere insecten. Hij is in de loop der jaren betrokken geweest bij allerlei projecten op dit gebied. Als persvoorlichter is hij het gezicht van De Vlinderstichting en geeft o.a. lezingen en workshops door het hele land. Tijdens de introductie wordt hij benoemd tot 'De Vlinderexpert van Nederland', dat legt de lat hoog maar Kars maakt dat helemaal waar gedurende de avond.

Heel veel mensen houden van vlinders! Als we ze zien is het altijd met mooi weer, wanneer de zon schijnt. Zou dat ermee te maken kunnen hebben?

Cyclus van eitje tot vlinder

Voordat een vlinder een vlinder kan worden is er al een heel traject afgelegd. Elke vlindersoort heeft een specifieke plant nodig (waardplant) om haar eitjes op af te kunnen zetten. Voor de dagpauwoog is dit bijvoorbeeld de brandnetel. De dagpauwoog legt, in april, zo'n 70 eitjes per leg op de achterkant van een

brandnetelblad. Na een paar dagen komen deze uit. De rupsen beginnen flink van de brandnetel te eten en vervellen een paar keer om de groei van hun lijfje bij te kunnen houden. Na ongeveer 5 weken is de rups klaar. Hij stroopt zijn laatste rupshuidje van zich af en daaronder zit de pophuid. De harde pop hangt op een beschut plekje aan 2 haakjes en met 3-4 weken is de vlinder binnenin

opgebouwd. Een totale metamorfose. Als hij klaar is barst de pop open en kruipt de vlinder naar buiten.

De vleugels zijn nat en opgevouwen en de vlinder kan nog niet vliegen. Vanuit het lijf wordt vloeistof in de vleugels gepompt en krijgen ze hun uiteindelijke vorm. Dan begint de volgende uitdaging: een partner zoeken om te kunnen voortplanten.

Deze hele cyclus zit wonderlijk in elkaar en elke vlindersoort heeft daarin nog weer zijn eigen specifieke voorwaarden en omstandigheden nodig. Ook de snelheid van het doorlopen van deze stadia is per soort verschillend. Het is dan ook niet moeilijk te begrijpen dat dit snel verstoord kan raken als er iets in de natuur of het klimaat verandert.

Cyclus van eitje tot libelle

Ook de libelle heeft een bijzonder verhaal. Zij kennen bijvoorbeeld geen popstadium zoals de vlinder dat heeft. De eitjes van libellen worden meestal in of vlakbij het water afgezet. Na 3 weken komen de eitjes uit. De larve van de libelle noemen we een nimf en leeft vaak meer dan een jaar in het water. De nimf kent ook meerdere vervellingen tijdens de groei en voor de laatste vervelling kruipt hij uit het water. Zittend op een stengel barst de huid open en langzaam komt de volwassen libel eruit. Het is eerst nog een verfrommeld en kleurloos dier. Hij pompt zich helemaal op met vloeistof. Als alles is uitgehard is de libel klaar, dit stadium noemen we imago. Een enorme metamorfose is een uur tijd. Weer zo'n mooi wonder van de natuur. En ook voor de libelle staat dezelfde uitdaging klaar als voor de vlinder, het zoeken van een partner om te kunnen voortplanten.

Wat kunnen wij doen voor de vlinders en de libellen? Vlinders hebben nectar nodig. In tegenstelling tot rupsen zijn vlinders niet kieskeurig. Zij halen nectar uit alle bloemen. Zorg dat je in je tuin bloeiende planten hebt staan gedurende het hele seizoen, dan hebben ze altijd nectar ter beschikking. Libellen hebben water nodig. Iets van een vijver is dan een vereiste. Liefst een natuurlijke waterpartij vol planten. Vaak is 1,5 m² al voldoende. Zuurstofplanten zorgen voor een zuurstofrijke vijver, dit is belangrijk voor de larven van libellen. Vissen liever niet want zij zullen het merendeel van de larven opeten.

De Vlinderstichting

Hiermee heb ik nog maar een fractie verteld van het mooie en bevlogen verhaal van Kars Veling op deze thema avond. Wil je meer informatie? Kijk dan eens op de site van De Vlinderstichting. Zoek op hun site bijvoorbeeld naar **Kleurkeur**, een prachtig initiatief ten behoeve van goed maaibeheer van bermen en andere groenstroken. Of **Idylle**, een initiatief waarmee ze in heel Nederland idylles aanleggen: plekken vol bloemen voor mensen om van te genieten en voor vlinders en bijen om beter te kunnen overleven.

Eva Bouwmeester

Cursus wilde planten met succes afgerond!

Dit voorjaar vond voor de eerste keer de wilde plantencursus plaats. Op 24 mei reikte IVN-voorzitter Sjef Lommen de bijbehorende certificaten uit. De plantenwerkgroep van het IVN Oost Achterhoek en de KNNV Oost Achterhoek organiseren al enkele jaren met succes plantenexcursies voor eigen leden. Hierop is nu dus een vervolg gegeven met deze wilde plantencursus, wederom voor IVN en KNNV-leden.

Verdieping plantencursus

De Wilde plantencursus wordt georganiseerd om de leden van IVN/KNNV Oost Achterhoek meer verdieping van hun plantenkennis te bieden. Dit sluit aan bij de doelstellingen van beide verenigingen om kennis van de natuur te delen met meer mensen en daarmee de liefde en betrokkenheid voor de natuur onder de mensen te vergroten. Deze cursus is speciaal bedoeld voor IVN/KNNV-leden, die geïnteresseerd zijn in planten en er meer van willen weten. Bijvoorbeeld om als natuurgids daar hun voordeel mee te doen. Mensen, die nog geen lid zijn kunnen

door de cursus mogelijk geënthousiasmeerd worden om actief lid te worden van IVN/KNNV.

Inhoud van de cursus

In de cursus leer je de wereld van de planten kennen door deskundige docenten op een interactieve wijze en met klassikale begeleiding, veld-excursies en opdrachten in je eigen omgeving. De cursus bestaat uit 9 theorielessen, gegeven op dinsdagavonden in hoofdzakelijk de Kruidenhof in Mallem (Eibergen) en 3 excursies elders op zaterdagmorgen.

In de cursus leer je:

- De bouw van planten en de voortplanting,
- De opbouw van het plantenrijk,
- Herkennen van plantenfamilies en plantensoorten,
- Plantensoorten determineren aan de hand van kenmerken met behulp van de Flora (Veldgids van Eggelte),
- Relaties van planten met insecten, onderling en met hun omgeving.

Quiz

De laatste bijeenkomst eindigde met een quiz waarbij men zo'n twintig planten moest determineren naar familie en naar soort. Heel lastig, zelfs voor kenners, maar de cursisten brachten het er goed vanaf! Er zijn 20 Certificaten uitgereikt. We overwegen de cursus bijvoorbeeld eens in de twee jaar te geven.

Jan Dirk Focker

<p>Ontwerp Advies Aanleg Onderhoud Renovatie Groenvoorziening</p> <p>Hoveniersbedrijf Bluiminck</p> <p>Van Eedenstraat 11 7131PM Lichtenvoorde T: +31 (0)544 373953 F: +31 (0)544 379340 www.Bluiminck.nl info@Bluiminck</p> <p>Voor: Particulieren Bedrijven Instellingen</p>	 <p>Timmermans & Mulder BLOEMENSPECIAALZAAK • CADEAU'S Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403 E-mail: timmermansmulder@hetnet.nl</p>
---	---

BOOMVERZORGING GELDERLAND MET GEVOEL VOOR UW BOOM

Boomverzorging Gelderland
Constantijn Schreiber

Vredenseweg 108
7101 LS Winterswijk

06 - 81182121
info@boomverzorging-gelderland.nl
www.boomverzorging-gelderland.nl

- boomverzorging
- hout versnipperen
- stobben frezen
- boomveiligheidscontrole

Vlinderexcursie bij de Boldersbeek in Huppel

Op 18 juni gingen we met Jan Stronks in Huppel vlinders kijken. Het was prachtig vlinderweer: 25-30 graden en weinig wind. Hier ligt langs de Boldersbeek een zeer brede houtwal die zo'n 22 jaar geleden is aangelegd aan het eind van de ruilverkaveling. Er was toen gelukkig ook ruimte en geld vrij voor kleine natuurprojecten. De houtwal is inmiddels al flink gegroeid en een beekbegeleidend bos geworden; een heel bijzonder gebied vooral voor vlinders.

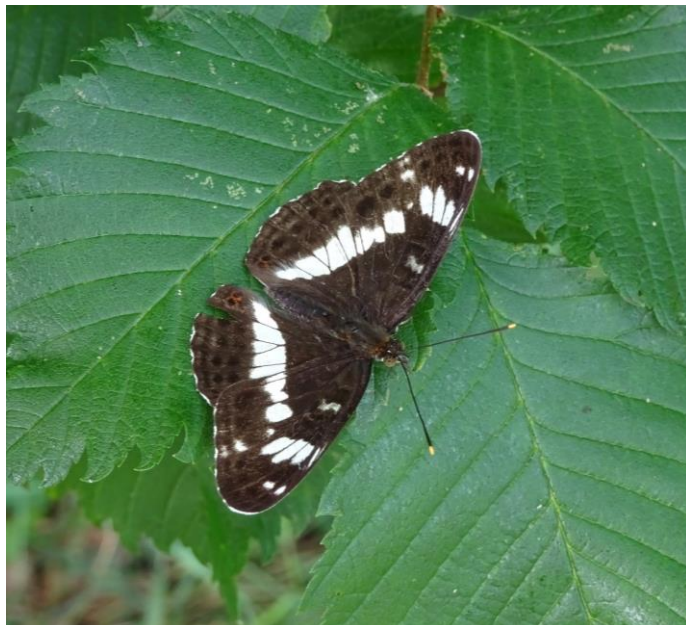
Het is als je aan komt rijden een beetje vreemd. Daar ligt de houtwal terwijl je links en rechts uitgestrekte kale velden graswoestijn ziet. Onwillekeurig moest ik denken aan de hevige stikstofdiscussie die momenteel gaande is en waarbij politiek en boeren lijnrecht tegenover elkaar staan. Maar het is wel zo: Hier wordt op een buitengewoon efficiënte manier landbouw bedreven. De Nederlandse boeren behoren met deze werkwijze tot de meest productieve boeren ter wereld. De Nederlandse landbouw is met zijn producten het 2^e uitvoerland ter wereld.

Maar of zij dan ook de beste zijn? Johan Cruijff zei het al: Elk voordeel heft zijn nadeel. Ook hier maakte de ruilverkaveling grote percelen mogelijk waarop efficiënt gewerkt kon worden. Maar het nadeel: Op dit ogenblik zit de regering in haar maag met de stikstofcrisis en dreigt het aantal koeien in Nederland drastisch beperkt te moeten worden. Grote boerenacties dreigen. En natuurlijk gaan er stemmen op dat dit ook aan die overdreven belangstelling voor de natuur ligt, met name voor die verrekt lastige Natura-2000 gebieden die zo nodig beschermd moeten worden. Daar zijn er veel te veel van. Tja ... Wat zal ik zeggen? Ik zeg maar niks; ieder moet zelf maar nadenken over de werkelijke feiten die op tafel liggen. De tegenstelling tussen het excursiegebied van vandaag en de omgeving was echter duidelijk te zien.

In het bos langs de beek lag een wal waarop oudere bomen stonden w.o. Amerikaanse eiken. Een oude afscheiding? Of ontstaan door het uitdiepen van de beek, want het water moet wel snel en efficiënt weg kunnen stromen. De nieuwe houtwal die daar tegenaan was gezet, was geplant met louter soorten die hier in deze streek voorkomen zoals wilde kers, els, iep, fladderiep, kardinaalsmuts, gelderse roos, boswilg e.d. Zo voorkom je dat geïmporteerde soorten op het verkeerde moment in bloei staan zodat de insecten daar veel minder aan hebben.

In de beek waren nu maatregelen genomen om het water langer vast te houden, Zo lagen er veel grote keien om te voorkomen dat de beek bij hevige regenval te diep zou gaan uitslijten. Hoe ondieper, hoe beter om de stroomsnelheid laag te houden zodat het water de grond in kan trekken.

En als de omstandigheden gunstig zijn, reageert de natuur. Vandaag konden we zien dat hier een paradijs voor bosvlinders was ontstaan. Dit ondanks dat ook hier de stikstof depositie plaatsvindt die er bijv. in de heide- en veengebieden met de verdroging voor zorgt dat de vlinderstand daar enorm is achteruit gegaan. Zo is de zilveren maan helaas al jaren niet meer in het Korenburgerveen gezien.

Bomen wortelen dieper en kunnen daardoor beter bij het grondwater. Het gevolg van deze aanpak, ook in andere delen van Winterswijk, is dat bosvlindersoorten die jaren lang niet of nauwelijks in Winterswijk gezien zijn, nu weer toenemen zoals de grote weerschijnvlinder, de grote vos, kleine ijsvogelvlinder, iepenpage, enz.

En dat klopte ook. We waren nog nauwelijks van het vertrekpunt vandaan of de grote weerschijnvlinders vlogen ons al om te oren. En inderdaad werden alle bovenstaande soorten waargenomen. Wat ik vooral leuk vond, was dat vele zich op ooghoogte lieten zien. En dat vind ik vooral voor de iepenpage die meestal hoog in de boom zit, best bijzonder. Als je nu nog geen mooie foto's hebt ...

Bedankt Silvia voor de mooie opnames die ik kreeg toegestuurd! Waarom zaten vele zo laag? Het blad leek wel wat 'vettig'; er lag een soort laagje op.

Luizenmelk? De vlinders leken met hun lange roltong hierop aan het foerageren.

Andere waargenomen soorten waren gehakkelde aurelia, kleine vos, dagpauwoog, klein geaderd witje, boomblauwtje, groot dikkopje, bruin zandoogje, rupsen van de koninginnenpage op kenmerkende manier in blad gerold, kolibriefvlinder, een echte trekvlinder en een huismoeder, een nachtvlinder. Maar huismoeders moeten, ook in onze wereld, soms dag en nacht werken. Of is dit nu weer een vrouwonvriendelijke opmerking?

Bedankt Jan voor de fijne excursie met je deskundige uitleg!

Ed Grotenhuis

**Kijk voor ons
nieuwste aanbod op
www.rgomakelaars.nl**

Wilhelminastraat 7 Winterswijk
tel. 0543 - 53 18 80
www.rgomakelaars.nl

Excursie Plantenwerkgroep Aaltense Goor 3 juli 2022

Een groepje van 7 leden van IVN en KNNV had zich op 3 juli verzameld bij de Radstake voor een excursie naar het Aaltense Goor. Het was een mooie zonnige dag met een mooie mix van deelnemers: nog onervaren natuurgidsen en zeer ervaren plantenkenners.

heide in het westelijk deel en in het Oostelijk deel het Oude Ontginningslandschap met zijn kenmerkende langgerekte rechte percelen omzoomd met houtwallen. Er

Aan de hand van kaartbeelden uit topotijdreis waren de belangrijkste veranderingen in dit gebied goed te zien. Het Aaltense Goor ligt in een natuurlijke laagte aan de rand van het hoger gelegen Achterhoeks plateau, en daardoor is dit altijd een moerassig gebied met veen geweest. In 1830 bestond het gebied nog uit woeste grond, veen en moeras.

In 1930 (kaart 1) zie je in het gebied 2 kenmerkende landschapstypen terug: het Zwarte Veen met omliggende

heide in het westelijk deel en in het Oostelijk deel het Oude Ontginningslandschap met zijn kenmerkende langgerekte rechte percelen omzoomd met houtwallen. Er

was toen nog weinig bebouwing in dit gebied en deze percelen werden extensief beheerd door boeren in de omgeving.

Rondom het gebied zie je het oude Hoevenlandschap met kronkelige wegen en onregelmatige percelen, zoals we dat in de Achterhoek op veel plekken zien.

Het Zwarte veen is rond 1955 in cultuur gebracht en dan zie je op de kaart opeens grote blokvormige percelen verschijnen op de plek waar eerder het Zwarte Veen lag. Rond 1975 (kaart 2) is het gebied inmiddels ontwaterd

door de aanleg van de Veengoot in het Noordelijk deel. Ook dit heeft grote impact op het landschap gehad: er verschenen nieuwe boerderijen en de verkaveling werd steeds grootschaliger.

Je zou als natuurliefhebber graag nog eens in het landschap van 1930 willen rondlopen. Maar feit is dat die schaalvergroting in de landbouw in de 70-er jaren door velen werd gezien als vooruitgang. Gelukkig voor natuurminnend Nederland is het Zuidoostelijk gedeelte van Aaltense Goor tot nu toe nog redelijk intact gebleven...

Het gebiedje waar deze excursie zich op concentreerde lag langs de Boterdijk in Aalten. Hier is in het kader van natuurontwikkeling de bouwvoor van voormalige agrarische grond recent verwijderd. Door die voedselrijke laag weg te nemen kom je op de schrale ondergrond en zit je dicht bij het kalkrijke grondwater. Omdat hier kalkrijke kwel vanuit uit Achterhoeks Plateau in het grondwater omhoog komt, heb je gunstige condities voor de zeldzamere

kalkminnende soorten. De in de ondergrond nog aanwezige oude zaadbank kan wellicht helpen om verdwenen soorten weer terug te krijgen. Maar ook voor de natuurkenners is het afwachten welke soorten hier precies zullen gaan groeien. Daarom is het goed om die ontwikkeling nauwlettend van jaar tot jaar te volgen. In zo'n laag gelegen nat gebied kunnen juist de kleine hoogteverschillen interessant zijn. Zelfs karresporen en afdrukken van paardenhoeven geven micro-klimaatjes, waar bepaalde soorten zoals bijvoorbeeld de waargenomen Tengere Rus, het goed doen.

Daar waar het maaiveld iets hoger ligt, zag je nu al de effecten van verdroging. Dan zie je bijvoorbeeld een algenmatje ontstaan en gaan de minder zeldzame soorten overheersen.

Veel soorten zijn waargenomen zoals bijvoorbeeld: Wolfspoot, Blaartrekkende Boterbloem, Kattestaart, Zilverschoon, Watermunt, Hengel, Kantige Basterdwederik, Penningkruid en verschillende soorten Zeggen en Wilgen. Voor wie niet constant naar de grond keek, was de Rode Wouw tussen de bedrijven door goed zichtbaar.

Als extraatje zijn we nog naar een vochtig heidegebiedje bij Vennebulten geweest. Mooie meer spectaculaire soorten als Zonnedauw en Rijsbes waren hier te zien, maar bijvoorbeeld ook de nauwelijks zichtbare bloempjes van Waternavel.

Een uitgebreider verslag van de waargenomen soorten met foto's is te vinden op de site van de plantenwerkgroep.

Lageschaar

vaste planten

*Fleurige plantconcepten:
onderhoudsarm, natuurlijk en kleurrijk*

Fleur dansante

PRAIRIE GARDEN

fleur Robuste

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

KNNV mini paddenstoelencursus oktober 2022

De KNNV-afdeling Oost-Achterhoek organiseert in oktober 2022 een mini-paddenstoelencursus. Deze cursus is opgezet door de educatiewerkgroep van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Veldbiologie (KNNV). De cursus begint met een cursusavond op woensdag 12 oktober 2022 om 20.00 uur in de Grote zaal van de Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, 7101 NB te Winterswijk.

De avond bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel bestaat uit een algemeen overzicht. Hierbij worden zaken besproken als “wat is een paddenstoel” en worden er diverse vormgroepen geïllustreerd. Verder wordt de ecologie van paddenstoelen besproken. Zaken die hierbij aan de orde komen zijn het belang

van het substraat (de ondergrond waar de paddenstoel op staat) en de habitat (de plaats/omgeving waar de paddenstoel voorkomt).

Het tweede deel van de presentatie heeft een praktisch karakter. Essentiële zaken als “wat neem ik mee op een excursie” en hoe bestudeer ik paddenstoelen komen hierbij aan de orde. Welke manieren zijn er om ze te determineren, o.a. d.m.v. paddenstoelengidsen of obsidentify (gratis fotoherkenningsapp). Ook een aantal basiskenmerken als uiterlijk, geur, smaak e.d. komen hierbij aan de orde.

Aan de deelnemers zal worden gevraagd om zelf drie paddenstoelen mee te nemen die we in de pauze al proberen te determineren.

Deelnemers aan de cursus kunnen na de cursus kosteloos deelnemen aan paddenstoelenexcursies in Ratum (zondag 16 oktober) en de Leemputten bij Haak en Hoek (zaterdag 22 oktober).

De cursus staat onder leiding van de coördinator van de paddenstoelenwerkgroep van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek; Ed Grotenhuis. De kosten van de cursus bedragen € 15,- (ter plekke contant te voldoen). Hiervoor ontvangt u ook cursusmateriaal en een consumptie. Het maximum aantal deelnemers is 20. Informatie over de cursus bij Ed Grotenhuis (0543-520714). Aanmelden vóór 9 oktober per mail aan edgrotenhuis@planet.nl o.v.v. naam, adres, geb. jaar tel.nr. en e-mailadres.

Activiteitenprogramma KNNV/IVN oktober, november, december 2022 en januari 2023

Algemene informatie activiteiten: Lees deze als u aan een ervan deelneemt. ONDER VOORBEHOUD i.v.m. corona, CHECK WEBSITE IVN of KNNV.

Excursies

Zie ook de actuele agenda's op: www.ivn.nl/oost-achterhoek, www.knnv.nl/oost-achterhoek, www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Bij elke excursie zullen we niet meer herhalen wat er meegenomen moet worden. Het spreekt vanzelf dat passend schoeisel altijd verstandig is. Afhankelijk van het weer of terrein zijn vaak laarzen en soms regenkleding eveneens handig. Veldgids, kijker, loep e.d. zijn altijd nuttig. Als een excursie langer dan een dagdeel duurt is een lunchpakket uiteraard zinvol.

NB: Let u a.u.b. goed op teken. Ook in het voor- en najaar zijn deze zeer actief. Bedek uw lichaam zo veel mogelijk met kleding. Stop ook bijv. uw broek in uw sokken en controleer uzelf voor alle zekerheid na een excursie. Deelnemers doen mee op eigen risico.

Waar de excursies starten, is bij de data vermeld, We proberen een beetje te spreiden over de Oost-Achterhoek net zoals het uitkomt. We starten meestal vanaf de parkeerplaats bij theater De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk. Als we carpoolen bij excursies, worden de kosten gedeeld. *NB: afhankelijk van de Corona-regels gaan we al dan niet carpoolen;*

De activiteiten voldoen aan de doelstellingen van onze vereniging: Natuurstudie, Natuurbeleving en Natuurbescherming. Hierbij hoort ook bevordering van duurzaamheid en natuur- en milieueducatie.

Lezingen Thema-avonden

Opgave en nadere info t.z.t. via de website IVN: www.ivn.nl/oost-achterhoek; Zolang de Covid-19 maatregelen gelden is aanmelding verplicht. Lezingen worden o.a. in Aalten, Neede of Winterswijk gehouden (resp. 't Romienendal, Kronekamp of Zonnebrinkkerk).

De kosten voor de lezingen bedragen voor KNNV- of IVN-leden € 3,-, voor niet-leden € 5,-.

Wanneer Zaterdag 1 oktober 2022
Wat Natuurwerkdag
Plaats De Steengroeve (Staatsbosbeheer)
Vertrek 9.00 uur vanaf P De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk
Terug 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep e.d.

Wanneer Zaterdag 8 Oktober 2022
Wat Paddenstoelen-excursie
Plaats Loohuisbos bij Aalten
Vertrek 14.00 uur; P De Storm (per auto), Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk of 14.15 van P Haartseweg Aalten nabij spoorwegovergang
Terug ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Ed Grotenhuis, opgeven: minimaal 2 dagen van te voren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden Vorig jaar hadden we een leuke excursie met bijzondere vondsten o.a. het kogelwerpertje en het wimpersporig vlieskelkje. Meenemen: spiegeltje en evt. paddenstoelengids. Na deze droge zomer hangt het heel erg van het weer af wat we zullen vinden.

Wanneer Woensdag 12 Oktober 2022
Wat Thema-avond: Nieuwe natuur op de Vennebulten en in het Aaltense Goor Spreker: Pim Leemreise
Begin, Plaats 20.00 uur in 't Romienendal, Aladnaweg 3, 7122 RN Aalten
Einde Ca. 22.00 uur
Info (en opgave) Opgave en nadere info t.z.t. via de website IVN: www.ivn.nl/oost-achterhoek; Zolang de Covid-19 maatregelen gelden is aanmelding verplicht.
Bijzonderheden Entreegeld: €5, voor IVN/KNNV-leden €3,-. Dit wordt de interessant verhaal. Pim kent het gebied als geen ander.

Wanneer **Woensdag 12 Oktober 2022**
Wat Mini paddenstoelencursus
Begin, Plaats 20.00 uur Zonnebrinkkerk Winterswijk
Einde Ca. 22.30 uur
Info Ed Grotenhuis (0543-520714)
Opgave Per email bij edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden De cursus bestaat uit 1 avond en 2 excursies. De kosten bedragen € 15,- inclusief cursusmateriaal en consumptie. Zie bericht elders in deze Gagea.

Wanneer **Zaterdag 15 Oktober 2022**
Wat Natuurwerkdag
Plaats Besselinkschans bij Lievelede
Vertrek 9.00 uur vanaf P De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk
Terug Ca. 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep e.d.

Wanneer **Zondag 16 Oktober 2022**
Wat IVN/KNNV-wandeling: Door het oude hoevenlandschap/o.a. paddenstoelen
Plaats Aalten
Vertrek 14.00 uur van De Haart (Aalten). Informatie via IVN-website
Terug ca 16.30 uur
Leiding (en opgave) Opgave en t.z.t. info via de website www.ivn.nl/oost-achterhoek
Bijzonderheden Zie t.z.t. de berichten in de pers of bel naar André Hendriks (0544-352043)

Wanneer	Donderdag 20 Oktober 2022
Wat	Determinatie avond paddenstoelenwerkgroep
Plaats	De werkstee van Fred Bos: Bocholtsestraat 49, 7102 BT in Winterswijk.
Vertrek	20.00 uur
Einde	Ca 22.00 u
Leiding en opgave	Ed Grotenhuis, max 5 p. opgeven minimaal 2 dagen van tevoren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden	Meenemen: Zelf verzamelde onbekende paddenstoelen en eigen determineerwerken. Soorten waar we afgelopen zondag niet uit kwamen, kunnen we nu nog uitzoeken.
Wanneer	Zaterdag 22 Oktober 2022
Wat	Paddenstoelen-excursie Leemputten
Plaats	Haak en Hoek, Holterhoekseweg 6 7142 HZ Groenlo
Vertrek	14.00 uur; P De Storm (per auto), Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk of 14.30 uur van P bij Haak en Hoek
Terug	Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave)	Ed Grotenhuis, opgeven: minimaal 2 dagen van te voren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden	De Leemputten is een vochtig gebied met veel grote kleiputten en mooie lanen. Altijd wat leuks te vinden. Meenemen: spiegeltje en evt. paddenstoelengids
Wanneer	Woensdag 26 Oktober 2022
Wat	Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
Bijzonderheden	Dezelfde als bij donderdag 20 oktober
Wanneer	Zaterdag 29 Oktober 2022
Wat	Natuurwerkdag
Plaats	Landgoed Kotmans, Kotmansweg Miste
Vertrek	9.00 uur vanaf P De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk
Terug	15.30 uur
Leiding (en opgave)	Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden	S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep e.d.

Wanneer Zaterdag 5 november 2022
Wat Paddenstoelen-excursie
Plaats Landgoed Kotmans, Kotmansweg Miste
Vertrek 14.00 uur; P De Storm (per auto), Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk of 14.30 uur van P bij Haak en Hoek
Terug Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Ed Grotenhuis, opgeven: minimaal 2 dagen van te voren via Ed Grotenhuis (0543-520714) of mail naar edgrotenhuis@planet.nl
Bijzonderheden Een landgoed waar we regelmatig komen en waar altijd wel wat leuks te vinden is.

Wanneer Maandag 7 November 2022
Wat Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
Bijzonderheden Dezelfde als bij donderdag 20 oktober

Wanneer Woensdag 9 November 2022
Wat Thema-avond: Geologie; Planten en dieren schrijven geen boeken. Spreker: Nico Willems
Begin, Plaats 20.00 u Zonnebrinkkerk Zonnebrink 61 7101 NB Winterswijk
Einde Ca. 22.00 u
Info (en opgave) Opgave en nadere info t.z.t. via de website IVN: www.ivn.nl/oost-achterhoek; Zolang de Covid-19 maatregelen gelden is aanmelding verplicht.
Bijzonderheden Entreegeld: €5, voor IVN/KNNV-leden €3,-. Zie ook de aankondigingen in de regionale pers.

Wanneer Zaterdag 12 November 2022
Wat Natuurwerkdag
Plaats Geldersch Landschap
Vertrek 9.00 uur vanaf P De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk
Terug 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep e.d.

Wanneer **Zondag 20 November 2022**
Wat IVN/KNNV-wandeling: Wandelen in de herfst
Plaats Haarlo
Vertrek 14.00 uur: Parkeerplaats Dennenweg, Haarlo
Terug Ca 16.30 uur
Leiding (en opgave) Opgave en t.z.t. info via de website www.ivn.nl/oost-achterhoek
Bijzonderheden Zie t.z.t. de berichten in de pers of bel naar André Hendriks (0544-352043)

Wanneer **Zaterdag 26 November 2022**
Wat Natuurwerkdag
Plaats Geldersch landschap
Vertrek 9.00 uur vanaf P De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk
Terug 15.30 uur
Leiding (en opgave) Hermien Toebes-Lammers, Liefst per email: h.toebes@solcon.nl (Tel. 06-3070-9561).
Bijzonderheden S.v.p. een paar dagen van tevoren bij Hermien aanmelden i.v.m. de soep e.d.

Wanneer **Zondag 4 December 2022**
Wat Mossenexcursie
Plaats N.t.b.
Vertrek 13.00 uur; Verzamelplaats: n.t.b.
Terug Ca 17.00 u
Leiding (en opgave) Louis Jan van den Berg (tel 06 11140923). Opgave: max 10 p. uiterlijk 2 dagen. van tevoren bij T.Croese per app of sms naar tel. 06-14063024.
Bijzonderheden Leden van de mossenwerkgroep, zie ook de app!

Wanneer **Dinsdag 6 December 2022**
Wat Mossen determineren (verzameld op vorige excursie)
Plaats De werkstee van Fred Bos: (onder voorbehoud) Bochooltsestraat 49, 7102 BT in Winterswijk.
Begin 20.00 uur
Einde Ca. 22.00 u
Leiding (en opgave) Louis Jan van den Berg (tel 06 11140923). max 5 p. opgeven minimaal 2 dagen van te voren via app of sms naar tel. naar 06-14063024).
Bijzonderheden Leden van de mossenwerkgroep, zie ook de app!

Wanneer Zondag 18 December 2022
Wat IVN/KNNV-wandeling: Winterwandeling
Plaats Zieuwent
Vertrek 14.00 Parkeerplaats De Waareise aan de Waareise in Zieuwent
Terug ca 16.30 uur
Leiding (en opgave) Opgave en t.z.t. info via de website WWW.ivn.nl/oost-achterhoek
Bijzonderheden Zie t.z.t. de berichten in de pers of bel naar André Hendriks (0544-352043)

Wanneer Zondag 15 Januari 2023
Wat KNNV excursie; Assinkbos; wandeling + Bomen herkennen aan de winterknoppen.
Plaats Eibergen
Vertrek 14.00 uur: Hoonesweg kruising Haaksbergse binnenweg Eibergen, eventueel voorverzamenen 13.30 uur vanaf Theater De Storm (per auto) Winterswijk,
Terug Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Fred Bos en T.Croese. opgeven; max 10 p. , minimaal 2 dagen van te voren per app of sms naar tel. 06-14063024
Bijzonderheden Gevarieerd bos met beekje, winterknoppen-quiz (tabel/boekje mee indien beschikbaar)

Buitengebeuren KNNV, IVN e.a. in de Oost Achterhoek

Een overzicht van de excursies van KNNV / IVN en anderen in Oost Achterhoek. *Voor de excursies van de Stichting Marke Vragenderveen, Natuurmonumenten en Gelders Landschap moet worden betaald. Voor de andere excursies is een vrijwillige bijdrage welkom.*

Excursieprogramma KNNV/IVN e.a. voor oktober, november, december 2022 en januari 2023

Okt	1	zaterdag	KNNV	Natuurwerkdag De Steengroeve
	8	zaterdag	KNNV	Paddenstoelen-excursie Loohuisbos Aalten
	12	woensdag	IVN/KNNV	Thema-avond Nieuwe natuur Vennebulten en in het Aaltense Goor in 't Romienendal Aalten
	12	woensdag	KNNV	Mini paddenstoelencursus Winterswijk
	15	zaterdag	KNNV	Natuurwerkdag Besselinkschans Lievelede
	16	zondag	IVN/KNNV	Wandeling Oude hoevenland-schap Aalten
	20	donderdag	KNNV	Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
	22	zaterdag	KNNV	Paddenstoelen-excursie Leemputten Haak en Hoek
	26	woensdag	KNNV	Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
	29	zaterdag	KNNV	Natuurwerkdag Kotmans Miste
Nov	5	zaterdag	KNNV	Paddenstoelenexcursie Kotmans in Miste
	7	maandag	KNNV	Determinatieavond paddenstoelenwerkgroep
	9	woensdag	IVN/KNNV	Thema avond Geologie; Planten en dieren schrijven geen boeken. Zonnebrinkkerk Winterswijk
	12	zaterdag	KNNV	Natuurwerkdag bij het Geldersch landschap
	20	zondag	IVN/KNNV	Wandelen in de herfst bij Haarlo
	26	zaterdag	KNNV	Natuurwerkdag bij het Geldersch Landschap
Dec	4	zondag	KNNV	Mossenexcursie. Plaats n.t.b.
	6	dinsdag	KNNV	Mossen determineren Winterswijk
	18	zondag	IVN/KNNV	Winterwandeling
Jan	15	zondag	KNNV	Wandeling Assinkbos/ Lankheet Eibergen; Bomen herkennen

<u>Inlichtingen:</u> KNNV afdeling Oost-Achterhoek	Nadere gegevens zie programma elders in de Gagea.
IVN- wandelingen	André Hendriks, 0544-352043 of www.ivn.nl/oost-achterhoek . Aanvang IVN-wandelingen: 14:00 uur.
SMVV (Stichting Marke Vragender Veen)	Opgave VVV Lichtenvoorde of via excursie@vragenderveen.nl De excursies starten bij de kerk in Vragender, parkeerplaats tegenover de kerk. Website: www.vragenderveen.nl
Floron	Info: Louis-Jan van den Berg, tel 0544-372594. Alleen op de excursiedag 06-11140923.
Natuurmonumenten	Kijk voor informatie op de website: www.natuurmonumenten.nl/activiteiten
Geldersch Landschap	Informatie via de website www.glk.nl Kijk daar bij “Evenementen”.

www.boekhandelkramer.nl
vandaag besteld
morgen gratis in huis!

Ondergetekende,

Naam: **Voorletters:**
(O man / O vrouw) *

Adres:.....

Postcode: **Woonplaats:**

Telefoon: **Giro / Bank nr.:**

E-mail adres: **Geboortedatum:**

Geeft zich op als:

- O Lid (€ 31,00/ jaar)
- O Huisgenootlid (€ 10,00/ jaar)
- O Donateur (minimaal € 26,00/ jaar) *

Heeft kennis van/ belangstelling voor

.....

Hierbij machtig ik de penningmeester van de KNNV Oost-Achterhoek om

**mijn contributie/donatie van mijn bankrekening
af te schrijven**

Aanmelding d.d.:

Handtekening: